

Voorwoord

Energietrilemma: het perspectief voor een strategisch energiebeleid

Kunnen we de oude kerncentrales sluiten? Hoe garanderen we de bevoorradingszekerheid? En aan welke kostprijs? Om het ontwikkelen van een duurzame energiestrategie te ondersteunen, biedt Itinera het kader van het energietrilemma aan. Het elektriciteitssysteem moet tegelijkertijd betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar zijn. Zijn deze drie doelstellingen te verzoenen?

Dit boek maakt beleidsmakers wegwijs in onderbouwde afwegingen inzake noodzakelijke productiecapaciteit, CO₂-uitstoot en systeemkosten. Op basis van scenario-analyses tonen we aan hoe diverse combinaties van gascentrales, hernieuwbaar kapitaal – al dan niet inclusief biomassa –, opslagcapaciteit, vraagmanagement, vraagreductie en de import van elektriciteit energiezekerheid bieden bij de kernuitstap. Elke combinatie presteert anders volgens de criteria van het energietrilemma. Welke dimensie van het energietrilemma – bevoorradingszekerheid, duurzaamheid, betaalbaarheid – de prioriteit krijgt, blijft een politieke keuze.

Het gebruik van het trilemma bij strategische keuzes

Onze analyse toont aan dat de kerncentrales gesloten kunnen worden, maar dat een sterk beleid nodig is om de noodzakelijke vervangcapaciteit op te bouwen en de CO₂- en kostprijsconsequenties van de kernuitstap te minimaliseren. We presenteren een stappenplan om het noodzakelijke beleid tijdig vorm te geven.

Indien het echter de intentie zou zijn om de **kerncentrales langer in gebruik** te houden dan momenteel voorzien is, dan verlengt de regering de levensduur van de centrales beter vandaag nog. Onduidelijkheid over de uitvoering van de kernuitstap remt investeringen af en heeft altijd een prijs. Wie wordt beter van een beleid waarbij beslissingen zolang mogelijk uitgesteld worden?

Het behoud van een deel van de nucleaire capaciteit biedt twee grote voordelen: een lagere totaalfactuur op korte termijn door het uitstellen van vervanginvesteringen, en een lagere CO₂-uitstoot bij de productie van elektriciteit in ons land. Voorts toont onze analyse aan dat een forse toename van de CO₂-uitstoot vermeden kan worden door de combinatie van een lagere (piek)vraag en grotere investeringen in hernieuwbare energie en opslagcapaciteit.

Een transversaal ondersteuningsbeleid blijft noodzakelijk ongeacht de strategie.

Alle scenario's concluderen dat bijkomende gascentrales nodig zijn om in 2030 de energiezekerheid te garanderen. Onze analyse concludeert dat incentives zoals capaciteitsmechanismen nodig zijn om nieuwe investeringen uit te lokken en de bestaande gascapaciteit in de markt te houden. Niet alleen voor gascentrales zijn de juiste incentives noodzakelijk. Ook hernieuwbare energie zal verder onder-

steund moeten worden, terwijl een daling van de (piek)vraag een zeer ambitieus energie-efficiëntiebeleid zal vergen. Voorts biedt de elektrische wagen zeker een opportuniteit inzake opslagtechnologie, maar elektrisch rijden vraagt ook ondersteunende investeringen (o.a. in oplaadinfrastructuur). Kortom, een consistent beleidskader met maatwerk per technologie is essentieel. Hierbij mogen de lessen uit het verleden, met veel te hoge subsidies voor te dure technologieën, zeker niet vergeten worden.

Welke keuzes ook gemaakt worden, onze analyse toont aan dat de kostprijs van elektriciteit tussen vandaag en 2030 zal stijgen. Dit is belangrijk voor de competitiviteit van onze bedrijven, maar ook voor de koopkracht van onze gezinnen. De beleidsverantwoordelijken zullen een gepast antwoord op deze uitdaging moeten formuleren.

Onze analyse toont aan dat een goed beleidskader moet rusten op een concrete visie over de volgende elementen:

- De samenstelling van het productiepark in de periode 2025-2030 met hierbij een onderscheid tussen activa die spontaan beschikbaar zullen zijn – als gevolg van normale marktwerking – en activa die een vorm van ondersteuning nodig kunnen hebben;
- Een tijds kader per activacategorie, zodat de evolutie naar een bepaald productiepark niet te laat aangevat wordt;
- De bepaling van geschikte ondersteuningsmechanismen om de nodige investeringen uit te lokken, de becijfering van de kostprijs hiervan en de verdeling van de subsidiekost over diverse economische sectoren;
- Het potentieel om de vraag naar elektriciteit in alle economische sectoren te verlagen op middellange en lange termijn, het identificeren van de meest geschikte beleidsinstrumenten en een inschatting van de kostprijs en randvoorwaarden om dit potentieel te mobiliseren;
- De integratie in het ruimere economische en fiscale beleid van al de beleidsmaatregelen die nodig zijn voor de invulling van het energietrilemma.

Dit boek is een essentiële bijdrage tot de objectivering van het debat, omdat het model de drie spanningsvelden in relatie brengt met elkaar en simulaties toelaat vanuit diverse visies op het energiebeleid.